

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠALPOS PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-675
5, 7, 8 IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-284**

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. gegužės 5 d. sprendimo Nr. SV-S-98 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 5 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo Nr. 1-675 5, 7, 8 ir 15 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-284 (toliau – Įstatymo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Įstatymo projektą, atsižvelgiant į toliau pateiktus pasiūlymus:

1. Įstatymo projekto 1 ir 3 straipsniais siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymo (toliau – Įstatymas) 5 ir 8 straipsnius, siekiant sudaryti teisinės prielaidas nuo 2022 m. sausio 1 d. šalpos pensijas skirti ir mokėti asmenims, netekusiems 45–55 procentų darbingumo. Įstatymo projekto 2 ir 4 straipsniais siūloma pakeisti Įstatymo 7 ir 15 straipsnius, nustatant šalpos pensijų gavėjams palankesnes sąlygas, kurioms esant būtų mokamos šalpos neįgalumo pensijos ir šalpos senatvės pensijos. Šių pakeitimų įsigaliojimo data nenustatoma, todėl, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 1 dalimi, jie įsigaliojotų kitą dieną po priimto įstatymo paskelbimo Teisės aktų registre dienos.

Preliminariais Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skaičiavimais, Įstatymo projektu siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms įgyvendinti kasmet papildomai reikėtų skirti apie 9,8 mln. eurų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, iš jų apie 5 mln. eurų – Įstatymo projekto 1 ir 3 straipsniuose siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms ir apie 4,8 mln. eurų – Įstatymo projekto 2 ir 4 straipsniuose siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms įgyvendinti. 2021 metais Įstatymo projekto 2 ir 4 straipsniuose siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms įgyvendinti papildomai reikėtų skirti apie 2,4 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „<...> įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai“ (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“), kad „teisės norma, kuria valstybė prisiima atitinkamą įsipareigojimą, <...> turi būti paremta materialiniais ir finansiniais ištekliais“ (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo

„Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 8 straipsnio penktosios dalies ir 19 straipsnio pirmosios dalies normų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“).

Atsižvelgiant į dėl COVID-19 pandemijos išaugusį neapibrėžtumą, pagal atnaujintą šalies ekonominės raidos scenarijų 2021 metais numatant mažesnes pajamas, didesnę valdžios sektoriaus deficitą ir skolą, taip pat į tai, kad, ir toliau prisiimant papildomus ilgalaikius įsipareigojimus ir augant valdžios sektoriaus skolai, valstybės skolos lygis vidutiniu laikotarpiu (2021–2024 m.) priartėtų prie 60 procentų bendrojo vidaus produkto ir tai keltų riziką viešųjų finansų tvarumui, Lietuvos Respublikos 2021 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme skirti papildomų lėšų Įstatymo projektu siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms įgyvendinti nenumatyta, darytina išvada, kad priimti papildomų finansinių įsipareigojimų, susijusių su Įstatymo projekto 2 ir 4 straipsniuose siūlomų teisinio reguliavimo priemonių įgyvendinimu, 2021 metais galimybių nebus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina Įstatymo projektą svarstyti kartu su Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektu ir patikslinti Įstatymo projekto 5 straipsnį, jame nustatant įstatymo įsigaliojimo datą – 2022 m. sausio 1 d.

2. Siekiant teisinio aiškumo ir sklandaus Įstatymo taikymo priėmus įstatymą, vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte įtvirtintu teisėkūros sistemiškumo principu, pagal kurį teisės normos turi derėti tarpusavyje, Įstatymo 7 straipsnio 2 dalis, Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiama Įstatymo 7 straipsnio 3 dalis bei Įstatymo projekto 4 straipsnio 3 dalimi pildoma Įstatymo 15 straipsnio 20 dalis, kuriose nustatoma šalpos pensijų mokėjimo asmenims, nurodytiems Įstatymo 5 straipsnio 5 punkte ir 6 straipsnyje, tvarka, tikslintinos, jose dėstomas nuostatas suderinant tarpusavyje, nes, pagal Įstatymo 7 straipsnio 2 dalį, nurodytiems asmenims, turintiems teisę į pensiją (išskyrus socialinio draudimo našlių pensiją) ar pensijų išmoką, kurių dydis (bendra jų suma) (kartu su pensijos priemoka) mažesnis už šalpos pensiją, mokamas šalpos pensijos ir pensijos ar pensijų išmokos (bendros jų sumos) (kartu su pensijos priemoka) skirtumas, pritarus Įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms, nurodytiems asmenims šalpos pensija būtų skiriama ir mokama, jeigu mėnesio, ėjusio prieš tą mėnesį, už kurį mokama pensija, nurodytų asmenų draudžiamosios pajamos būtų mažesnės negu dvi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimalios mėnesinės algos, o pritarus Įstatymo projekto 4 straipsnio 3 dalimi teikiama siūlymams, būtų nustatytas pagal nurodytų asmenų gaunamų draudžiamųjų pajamų dydį diferencijuotas šalpos pensijų mokėjimas.

3. Kadangi pagal Įstatymo 8 straipsnio 5 dalį asmenims gali būti mokamos 1 arba 1,5 šalpos pensijų bazės dydžio šalpos senatvės pensijos, o pagal Įstatymo projekto 4 straipsnio 3 dalimi pildomą Įstatymo 15 straipsnio 20 dalį Įstatymo 6 straipsnyje nurodytiems asmenims būtų mokama tik šalpos pensijos bazės dydžio šalpos senatvės pensija, siekiant nepažeisti asmenų teisėtų lūkesčių principo, siūlytina tikslinti Įstatymo projekto

4 straipsnio 3 dalimi pildomą Įstatymo 15 straipsnio 20 dalį, joje nurodant, kad Įstatymo nustatytais atvejais Įstatymo 6 straipsnyje nurodytiems asmenims mokamos 1 arba 1,5 šalpos pensijų bazės dydžio šalpos senatvės pensijos.

4. Atsižvelgiant į Įstatymo 16 straipsnio 1 dalies nuostatas, pagal kurias šalpos išmokos skiriamos ir mokamos nuo teisės gauti šalpos išmoką atsiradimo dienos, tačiau ne daugiau kaip už 6 mėnesius iki prašymo skirti šalpos išmoką gavimo šalpos išmokas mokančioje įstaigoje dienos, siekiant teisinio aiškumo, Įstatymo projektas tobulintinas jį papildant pereinamosiomis nuostatomis dėl Įstatymo projekto 1 straipsniu siūlomų keitimų taikymo priėmus įstatymą, jose nustatant, kad asmenims, pripažintiems netekusiais 45–55 proc. darbingumo (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintiems III grupės invalidais), išskyrus asmenis, nurodytus Įstatymo 5 straipsnio

2 punkte, šalpos neįgalumo pensijos skiriamos ir mokamos nuo teisės jas gauti atsiradimo dienos, tačiau ne anksčiau kaip nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

5. Pritarus Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo Įstatymo 7 straipsnio 3 dalies nuostatoms, gali susidaryti situacija, kai, vertinant mėnesį, ėjusį prieš tą mėnesį, už kurį asmeniui mokama šalpos pensija, asmens gautas draudžiamąsias pajamas, šalpos pensija jam negalės būti paskirta, nes nurodyto laikotarpio, kuris bus jau praėjęs, jo draudžiamosios pajamos viršys dviejų Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintų minimalių mėnesinių algų dydį, nors kreipimosi dėl šalpos pensijos skyrimo dieną jis draudžiamųjų pajamų nebegaus. Toks teisinis reguliavimas neatitiks Įstatymo 1 straipsnyje nustatyto Įstatymo tikslo – nustatyti mėnesines pinigines išmokas, užtikrinančias minimalias pajamas asmenims, atitinkantiems Įstatyme nustatytas sąlygas neįgalumo, netekto darbingumo ir senatvės atvejais, taip pat mėnesines pinigines išmokas mirusiojo vaikams (įvaikiams).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina Įstatymo projektą tobulinti, atsisakant Įstatymo projekto 2 straipsniu keičiamo Įstatymo 7 straipsnio 3 dalies pakeitimų ir vietoj jų nustatant, kad atitinkamo dydžio draudžiamųjų pajamų gavimas per atitinkamą laikotarpį būtų pagrindas nutraukti paskirtos šalpos pensijos mokėjimą.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras